

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Universitätsbibliothek Paderborn

R. P. Cornelii Hazart Societatis Iesv Theologi Discursus Morales In Selectiora Loca Genesis, Exodi, Levitici, Numerorum

Hazart, Cornelius

Antverpiæ, 1688

Discvrsvs VIII. Sollicitatur Ioseph à Domina sua ad adulterium.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-52700](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-52700)

Lib. 3. Reg. cap. 1. dicitur quod *Adonias* filius *David* eo arrogantiae processerit, ut vivente patre juberet se proclamari in regem, & diceret: *Ego regnabo*: Scriptura rationem subnectit: *erat autem*, inquit, *pulcher valde*: Ex pulchritudine ista, inquit *Lyranus*, fuit elatus ad usurpandum sibi honorem regium.

Propterea *Plantus* pulchritudinem istam vocavit magnam miseriam, & inde conclusit Poëta *Propertius*, apud infernos esse millia multa formosarum, quia pulchritudine sua seductæ in omnia vitia prouere, nullam virtutis curam habentes ut pulchritudinem animæ conjungerent pulchritudini corporis; nam ut ait *D. Chrysostomus*: Non in forma corporis, sed in moribus pulchritudo sita est. *Ioseph* habebat utrumque, non tamen spectavit Dominus ejus *Putiphar* pulchritudinem corporis ut illum ad summum familiæ suæ munus extolleret, sed solam pulchritudinem morum.

DISCVRSVS VIII.

Sollicitatur Ioseph à Domina sua ad adulterium.

Post multos itaque dies, inquit Scriptura, *injecit Domina sua oculos suos in Ioseph*, & ait: *Dormi mecum*.

Nescio quid hic primum admirer, an tempus quo femina ista *Iosephum* sollicitavit, an vero projectam istius feminæ petulantis impudentiam?

Tantum temporis intercesserat quo *Putiphar Iosephum* emerat, & inter hanc sollicitationem, ut prius *Ioseph* ædibus & agris substantiam Domini sui auxisset ac multiplicasset; ergo diuturnum, vel ut ait Scriptura *post multos dies*. Quoties toto illo tempore fuerat *Ioseph* spectatus à Domina, sine illa cogitatione flagitii quoties cum illo egerat innocenter, ipsiusque consuetudine usa sine lascivia, imo fortassis illius sanctimonia ad pias cogitationes excitata. Tandem post hæc omnia, *conjecit oculos suos*, inquit Scriptura, *in Ioseph*, & flagravit, jam enim aliis illum oculis aspiciebat quam prius, scilicet impudicis, impudicus autem oculus, ut ait *Augustinus*, impudici cordis est nuntius vel, ut alius quidam ait: *Oculi sunt in amore duces*. Unus oculorum jactus in *Bethsabeam* perdidit *Davidem*, semel vidisse mulierem *Dalilam*, perdidit *Sampsonem*. Hinc quidam nostri sæculi scriptor optimè dixit: oculus aperta janua est, & introitus

ad pravas cupiditates, qui temerè hanc januam aperit, citiùs quam putat, in animum furem recipit. Ergo, inquit, *D. Gregorius lib. 21. Moral. cap. 2.* Comprimendi sunt oculi, ne animus rapiatur ad culpam. Fomes oculus petulans est qui libidinis incendium excitat: Ideò statim arsit Domina *Iosephi*, quia oculos in illum coniecit.

Sed videte mulieris impudentiam, Poterat ad peccatum viam sternere paulatim laudando *Iosephi* pulchritudinem; poterat de longè illum aggredi dicendo se mirari ejus dexteritatem atque prudentiam in regendo familiam, tractandisque negotiis domini sui, poterat illius animù delinire aliis blandis sermonibus, poterat occasionem captare cum illo, lusu aliquo, tempus fallendi, vel suaviter inambulandi, ut illi virus quasi sine sensu instillaret: sed nihil simile, non dissimulat coram servo, non curat injuriam & ignominiam quam inferret marito, non imperat *Iosepho* ut fileat, non eligit locum secretum, non circumspicit num à quoquam audiatur, sed primo statim aggressu dicit: *Dormi mecum*: quid poterat dicere impudentiùs? Adeò effrænus libido est: Instar torrentis est qui, non qua decet, sed qua potèst, per fata, per silvas, per dumeta, cæco impetu procurrat in mare. Unum hoc curat, ut currat.

Et quod impudentiam hujus mulieris magis exaggerabat erat, quod cum *Ioseph*, ejus petitioni primæ non annueret, *hujusmodi verbis*, ut ait Scriptura, *per singulos dies loquebatur, & molesta erat adolescenti.*

Restitit ergo *Ioseph* mulieri tam impudenter se sollicitanti, & dixit: *Ecce Dominus meus, omnibus mihi traditis, ignorat quid habeat in domo sua, nec quidquam est quod non in mea sit potestate, præter te quæ uxor ejus es: Quomodo ergo possum hoc malum facere, & peccare in Deum meum?*

Constantia Iosephi in repudiando adulterio.

Habemus hic duo exempla admodum rara & extraordinaria, unum *Iosephi*, alterum mulieris: Primum admirabilis fortitudinis ac constantiæ in tuenda castitate, secundum summæ desidiæ ac impudentiæ in illa prodigenda: Quamvis enim femina natura sua sit mollior ac fragilior viro: Invenies tamen passim in historiis, omnibus pœnè seculis, feminas extitisse, quæ fortius pro tuenda castitate vel virginitate pugnarint, quam viros aut juvenes: Habent enim plerumque feminae cum fragilitate pudorem quemdam honestatemque animi sibi innatum, quæ viri, juvenes præsertim, ita passim non habent. Si inspicias ethnicorum historias, invenies non unam quæ

quæ mori maluit quam castitatem amittere. Si historias *Judaicas*, invenies *Thamarem* filiam *Davidis* tam generose resistantem fratri suo *Ammoni*, ut castitatem amittere non potuerit nisi per vim sibi illatam: Invenies *Judith* quæ nullis deliciis, nec blanditiis *Holofernis* adduci potuit ut caderet: Invenies *Susannam* inter manus se sollicitantium sic depugnasse ut mallet innocens tradi judicibus trabenda ad mortem, quam peccare. Si legas historias Christianas, omnia ubiq; plena sūt hujuscemodi exemplis; Elegit *Agnes* potiùs viva comburi, quam impudicitiae flammis ardere. Innumeræ aliæ omnia potiùs tormenta sustinuere, ne impuris tyrannorum suorum amoribus consentirent; unum integrum monasterium Virginum sibi met nasum præciderunt, ut horrore essent barbaris in monasterium irruentibus, ne ab illis violarentur, quo facto Barbari in furorem versi, omnes ad unam usque crudeliter trucidarunt: Pauca aut nulla talia exempla invenies in juvenibus. Itaque extraordinarium exemplum est illam mulierem tam fuisse impudentem ut ultro, non semel, sed singulis diebus, & tam diu, & tam apertè, *Josephum* invitaret ad scelus. nec minùs rarum fuit *Josephum* tam constanter, tam animosè se defendisse, ac restitisse.

Hoc autem rariùs ac mirabiliùs fuit, quod *Joseph* esset tam formosus, nam ut supra ostendimus, magna pugna est inter formam & pudicitiam.

2. Erat in flore juventutis, circiter viginti sex annorum; mirum illum in tali occasione, juveniles illos impetus cohibere potuisse.

3. Servus erat, mirum quod nobilitas Dominae, ac reverentia, illum adducere non potuerit ad peccandum.

4. Omnia illi prospere succedebant; facilius homines labuntur in prosperitate quam adversitate.

5. Timere poterat ne Domina, quod postea contigit, præ furore illum falso accusaret, si peccare renueret.

6. Si admitteret, nihil erat quod timeret rem emanaturam, non enim suspicari poterat quod domina seipsam marito & servis, & toti denique civitati, redderet infamem.

Ecce quot illecebræ ad peccandum, & tamen *Joseph* constanter recusat; & ait: Dominus meus omnia mihi tradidit quæ sunt in domo ejus: volo illi esse fidelis, nec in animo reperire possum ut tu fidelitatem quam illi debes, tam turpiter frangas. Dominus meus omnia posuit in potestate mea præter te, nolo excedere limites potesta-

potestatis meæ, tu in potestate viri es, & extra meam. Denique quomodo possum hoc malum facere, & peccare in Deum meum?

Nota, non dixit, Non peccabo, sed non possum peccare; & quare non potes? quia omnia possum. Nescio an hanc argumentandi rationem norint qui cum potestate alios regunt, quibus multa non licent, quia tam multa licent: major enim potestas non solvit frænum libidinis sed ligat. Hinc severissimè fuit punitus *Adam*, quod cum esset à Deo statutus totius orbis Monarcha, haberetque in potestate, ut dicebat illi Deus, omnes herbas, & arbores, & fructus, non abstinuerit se ab uno pomo. Ideò in *Davidem* sævitum à Deo acrius propter libidinem, quia rex erat, adeoque non leviora potentium sunt scelera, sed graviora: Tanto enim magis obstricti sunt Deo servire, quanto majoribus ab eo affecti sunt beneficiis.

Ruben erat primus filiorum *Jacob*, ideò nemo aliorum gravius punitus, nec maledictus est à parente quia commiserat adulterium, dicebat enim illi cum jam proximus morti decumberet: *Tu es Ruben primogenitus meus, prior in donis, major in imperio, sed maculasti stratam patris tui, & effusus es sicut aqua, non crescas.* Quasi diceret, peccasti cum esses tam potens & magnus, non imperabis fratribus, quia concupiscentiis tuis in tali statu, & tam excelsò existens, non imperasti, amisisti in homines principatum, quia noluisti uti principatu tuo in crimina: Tu putabas, quod cum primus esses in donis, te posse quoque primum esse in peccando, sed errasti, quia quo quis major est, eo feediores illius sunt maculæ: In regibus portenta sunt, quæ vix privatis imputarentur. Rectè ergo, postquam *Joseph* commemorasset amplam illam à Domino suo sibi traditam potestatem, dicebat Dominæ: *Quomodo possum hoc malum facere ego, qui tam magnus effectus sum, adeoque gravius peccarem quam alii?*

Sed quod sequitur majorem vim habet, nempe, *quomodo peccare possum in Deum meum?* Deum, quem timeo ut judicem, Deum, quem revereor ubique præsentem?

Adulterium
ejus
qui mali-
gis.

Hinc apparet quod *Joseph* tunc haberet præ oculis gravitatem injuriæ, quæ Deo, præsertim infertur per adulterium, non possum, inquit, tantam injuriam facere Deo meo. Quanta enim fiat injuria Deo per hoc peccatum, patet ex omnibus circumstantiis.

I. Ex circumstantia eorum qui illud committunt: Vir enim gerit personam *Christi*, uxor vero repræsentat Ecclesiam ejus sponsam,

sponsam. ergo per adulterium dehonatur *Christus* in viro, & ejus sponsa Ecclesia in uxore: Magna injuria.

2. Ipsemet Deus illos tam firmo nexu simul conjunxit ut separari non possint nisi per mortem: prohibuitque expressè homini, ut non separaret quod ipse conjunxit: Atqui qui adulterium committit, separat, contra præceptum Dei, quod ipse conjunxit, conjungit enim se alteri: Ergo magnam facit injuriam Deo.

3. Votum fecerunt conjugati Deo & sibi mutuo, se numquam fidem datam violaturos; sed qui adulterium committit istam fidem infringit: Ergo non tantum sibi mutuo, sed etiam ipsi Deo cui votum illud obtulit, facit injuriam.

4. Vocarunt Deum in testem quod darent jus in mutua corpora, dicit enim *Paulus* 1. *Cor. cap. 7. Mulier sui corporis potestatem non habet, sed vir, similiter vir potestatem corporis sui non habet, sed mulier.* Sed vir qui adulterium committit privat illo jure uxorem, & uxor matitum, dat enim alteri potestatem corporis sui: Ergo non tantum peccat contra Justitiam, sed etiam, falsum reddit testimonium Veritatis æternæ, quam vocavit in testem dum sibi jus in mutua corpora darent: Nescio an major injuria Deo inferri possit.

5. Magna injuria est ex parte liberorum, vetuit enim Deus *Gen. cap. 21.* filium ancillæ hæredem fieri cum filiis uxoris legitimæ; si qua ergo proles nascitur ex adulterio, fur est qui portionem bonorum furatur à legitimis prolibus: Ergo per adulterium non tantum fit injuria legitimæ proli, sed etiam Deo, quia fœdus ejus infringitur quod fecit cum *Abraham.*

6. Ex parte matrimonii: Est enim, inquit *Paulus* matrimonium ex omni parte honorabile, & sanctum: Sed qui adulterium committit, sanctitatem illam destruit, quia facit matrimonium quasi instrumentū diaboli: Ergo sacrilegus est: Atqui nullum sacrilegium fieri potest sine particulari injuria Dei: magnam igitur injuriam facit Deo qui adulteratur.

Denique quanta & quam enormis illa injuria sit, patet ex gravissimis suppliciis quibus Deus adulterium passim punivit.

1. Legem statuit in veteri testamento ut si quis adulterii esset convictus à tota communitate, quasi totius Reipublicæ pestis, lapidaretur.

2. Per *Jeremiam cap. 9.* clamat: *Derelinquam populum meum, & recedam ab eis.* Derelinqui à Deo, maxima pœna est: Sed cur Deus hoc faciet? quia, inquit, *omnes adulteri sunt.* G Quan-

Quanta supplicia immiserit Deus *Davidi* propter adulterium, notum est ex Scripturis præsertim *lib. 2. Reg. cap. 12. & seqq.* Ubi *Nathan* Propheta illi prædicit fore, ut non recedat gladius de domo ejus in sempiternum. Deinde mala quæ superventura erant ei ex propria ipsius domo, quæ mox subsequuta sunt: Mortuus est enim infans natus ex adulterio: *Amnon* ipsius primogenitus propriam suam sororem oppressit: *Absalon Amnonem* fratrem suum crudelissimè in convivio trucidavit, insurrexit in parentem, & expulit illum ex aula, & *Jerusalem*: *Absalon* pependit è quercu, & tribus confixus lanceis miserimè periit, cum incredibili luctu parentis: *David* maledictus fuit à *Semci*, & impetitus lapidibus, derelictus à propriis ducibus, & consiliariis, rebellavit contra illum alter filius ejus *Adonias*. Hæc omnia prædixerat ei *Nathan*, cum diceret ex parte Dei: *Suscitabo malum de domo tua*: Ecce quot mala ex uno adulterio. Tu jam ex dictis conclude quanta injuria inferatur Deo per adulterium: Meritò ergo dicebat *Joseph* dominæ suæ: *Quomodo possum grande hoc malum facere*, ut habet textus *Hebraeus*, & *peccare in Deum meum?*

Verum non erant hæc satis ut flammam impuri amoris in domina sua pudicus adolescens extingueret. *Accidit* enim, inquit Scriptura, *quodam die ut intraret Joseph domum, & operis quiddam absque arbitrio faceret, & illa, apprehensa laciniâ vestimenti ejus, diceret: Dormi mecum.*

Libenter scirem quid tunc faceret *Joseph* quando tam validè oppugnabatur à Domina, & tamen non cecidit: Dicit textus *Hebraeus*: *ingressus domum est, ut faceret opus suum*. Quodnam illud opus? audiamus quid ulterius dicat textus *Hebraicus*: *Investigabat*, ait, *Scripturas*, seu codices, *rationis suæ*: Non intendebat aliorum muneribus: Non parabat calices pro mensa, hoc enim erat pocillatoris: Non disponebat missus qui debebant poni in mensa Domini, hoc enim erat dispensatoris; non circumagebat equos, hoc enim erat magistri equitum, non docebat falcones ad prædam, hoc enim erat aucupis, non vacabat ludo, hoc enim est otium: Sed faciebat quod erat œconomi, perolvebat rationes suas: Quo opere implicitus, tam insignem victoriam retulit, & triumphavit de dominâ, quia scilicet faciebat opus suum. Nos vero & valdè & frequenter erramus, ut neglectis quæ nos spectant, alienis nos immisceamus, hinc illud Proverbum: *age quod agis*. Si mater familias multas quotidie horas orationi impendat in templo, non facit opus suum, ingrediatur in do-

mum

num suam, curet ea quæ familiæ sunt, invigilet liberis, intendat servis & ancillis, pareat ea quæ ad victum necessaria sunt, videat in quo possit juvare maritum suum, & similia, hoc enim est opus ipsius. Si Pater familias ingrediatur domum suam, subducatur rationes suas, scribat, operetur; hoc est opus ipsius: Denique quisque agat quod est opus suum. Non omnium est ferre cilicia, nec longas orationes facere, nec rigidè jejunare, nec pernoctare in precibus; quisque habet opus quod sibi proprium est, & statui suo; hoc diligenter agat: Non lego quod *Ioseph*, cum maximè sollicitaretur à femina, aut jejunaverit, aut flevit, aut in aliquam speluncam recesserit, sed faciebat opus suum ad quod Deus illum destinaverat, & in hoc opere tantam de luxuria victoriam retulit, cujus memoria nunquam, quamdiu stabit orbis, interciderit. Tanti est ut quisque strenuè faciat opus suum, ut Deus majora sæpè dona conferat iis, qui hoc agunt, quàm iis qui orant dum non debent, aut per negotia aut impedimenta domestica, non possunt.

Quandonam evecti sunt ad summam dignitatem Apostolatûs, *Iannes, Iacobus, Petrus & Andreas*? non cum orarent in templo, non cum domi jejunarent, sed cum facerent opus suum, dum retia in mare demitterent, vel reficerent in littore, ac piscarentur? Ergo piscando, non orando, adepti sunt primi Apostolorum majorem angelis dignitatem; numquid hic vides quàm gratum sit Deo accurate opus suum peragere?

Quando *Moyse* apparuit Deus in Rubo, illumque pastorem legavit ad *Pharaonem*? Quando pascebat gregem suum. Quid sublimiùs quam illum ut legatum mittere ad regem *Egypti*? quid humiliùs quam sequi & deducere oves? sed hoc erat opus ipsius.

Sic *Saul* ad regnum *Israelis* evehitur, & in regem ungitur quando per montes & campos quærit asinas patris sui amissas: In Prophetam eligitur *Elifans* cum araret; Dux exercitus à Deo statuitur *Gedon*, cum triticum purgaret. Nonne hinc patet quod Deus à te non exigit sublimes contemplationes, nec rigidas poenitentias, nec longas orationes ut tibi familiæque tuæ benedicat, sed ut quisque cum timore Domini agat opus suum quod Deus illi imposuit in tali vel tali statu? hinc cum quidam olim religiosus, verteret domum, rogatus esset, quid ageret si Deus illum tunc evocaret è vitâ? respondit, pergerem in verrendo, quid enim meliùs possem facere quàm opus quod mihi impositum est?

G 2

Cum

Cum ergo *Joseph* faceret opus suum, solus in cubiculo, accessit ad illum *Domina*, & apprehensa lacinia vestimenti eius, dicebat, dormi mecum: At ille, inquit Scriptura, relicto in manu eius pallio, fugit, & egressus est foras. Non tantum extra cubiculum, sed etiã extra domum: Quo enim longiùs abscedebat ab occasione, eo minus erat periculum. Reliqua vitia fortiter pugnando vincuntur, sola luxuria fugiendo. Hęc est doctrina *S. Augustini ser. 250. de Temp. Joseph*, inquit, ut impudicam dominam posset evadere, fugit: Ergo contra libidinis impetum arripe fugam, si vis obtinere victoriam: Inter omnia Christianorum certamina sola duriora sunt prælia castitatis, ubi quotidiana est pugna, sed rara victoria, quamvis hic non obtineatur victoria pugnando, sed fugiendo.

Sic etiam docet *Hugo Cardinalis in cap. 21. Numeror.* Non est, inquit, potentius remedium contra luxuriam, quam fuga.

Luxuria
remedia
fuga.

Tres hujus veritatis rationes nobis assignat *D. Bernardinus serm. 20. de Luxur.* Prima, ratio est. Ignis est, inquit, luxuria, & homo fœnum, quamdiu fœnum est proximum igni, non est liberum ab incendio, amove inde, est extra periculum.

2. Ratio est: Nemo potest luctari cum homine qui totus obsitus luto est, quin ipse se fœdet. Luxuria sordidum est peccatum, si cum illo vis pugnare, fordesces, uti ait *Sapiens Eccles. cap. 1. Qui tangit picem inquinabitur ab eâ*. Propterea etiam pallium quod impudicę mulieris manus tetigerat, projecit à se *Josephus*, ne & ipse solo illius tactu inquinaretur.

3. Ratio: Non est consultum pugnare cum hoste qui vires suas accipit ex eo quod illi ad manum est: Talis hostis est corpus nostrum, quiescere potest dum extra occasionem est, sed fit hostis noster dum in occasione est, quo enim diutius illic hæret, eo magis accenditur: ergo fugienda occasio.

Denique *S. Apostolus Paulus* qui dixerat, cum ageret de aliis peccatis: *Accipite armaturam Dei, & stete fortes in fide*, pugnate, de sola luxuria dicit: *Fugite, fugite fornicationem 1. Cor. cap. 6.*

Puto hoc olim Deum per angelos suos significasse *Genes. cap. 19.* quando *Loth* eduxit è *Sodomis*: Erat hæc civitas monstrum omnis luxurię: Angeli eduxerunt inde *Loth*, & posuerunt extra civitatem, dixeruntque: *Salva animam tuam, noli respicere post tergum, nec stes in omni circa regione*, fuge in montem, sed ita fuge, ut ne quidem respicias, sic volebat illum fugere, ut ne quidem semel staret,
imò

imò ne quidem oculos ad tam impuram civitatem converteret, & quia uxor ejus hoc fecit, periit, & conversa est in statuam salis. Igitur aut fugienda est impudicitia, ut fecit *Ioseph*, aut pereundum.

DISCURSUS IX.

Ioseph falso accusatur, & conjicitur in Carcerem.

Vidimus fugientem *Ioseph*, & relinquentem pallium in manu mulieris: Illa, inquit Scriptura, cum vidisset vestem in manibus suis, & se esse contemptam, vocavit ad se homines domus suae, & ait ad eos: *En introduxit (maritus) virum Hebraeum ut illuderet nobis.*

Quis jam credat amatum fuisse *Iosephum* ab hac muliere, quæ tam cito in eum, & tam furiosè debacchatur? nescit amare lascivia, se enim amat, suafque delicias qui impudicus est: Nam si ista femina dilexisset *Iosephum*, procul dubio siluisset, & scelus texisset: verum non tantum evulgavit flagitia, sed etiam finxit.

Videamus illius furor. 1. Dicit se à *Ioseph* esse contemptam: Quid hoc? an propterea *Ioseph* illam contempserat, quia noluerat cum illa peccare? hocine erat illam contemnere, marito servare intactam, & capitis sui periculo propugnare fidem, quam illa debebat marito? quomodo contempsit, qui nullum ei convitium dixerat, nullum maledictum, nulla verba injuriosa?

Sic agunt homines flagitiosi & impii, contemni se putant, si quis illorum malitia se opponat, & pro hoste habent, quisquis illorum pravis voluntatibus non obsecundet: Illi vero amici sunt qui effrænem illorum in peccata licentiam non impediunt, sed in pejora seducunt. Si *Ioseph* peccasset, mulier triumphasset: Quia noluit peccare, illuforem vociferatur: Quid vociferaris, insana? tu ne *Iosephum* illuforem vocas, qui infames tuos amores sua veste contexit?

Et quod pejus est: vocavit ad se homines domus suae, ut *Iosephum* accusaret, concurrunt; mirum quia cum vellet peccare, non erat, inquit textus *Hebraicus*, quisquam ex viris domus ibi in domo. Nunc omnes accurrunt, ut eam animent ad calumniam. Mirum, inquam, quia nulla mora intercesserat inter sollicitatum *Iosephum* & accusatum, unde ergo statim, cum nullus priùs esset in domo, tanta multitudo emerit? Sic non raro accidit in multis familiis, præfer-